

Рецензия

относно процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор по психология”

на дисертационен труд на тема „Психологични детерминанти на личността и хипохондрични преживявания в контекста на психосоматиката”

Професионално направление: 3.2. „Психология“

Докторска програма: „Обща психология“

Докторант: Аница Карник Хугасиян-Хачмерян, ВСУ „Черноризец Храбър”, Катедра „Психология”

Научен ръководител: доц. д-р Красимир Иванов

Рецензент: проф. д-р Ваня Господинова Христова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 890 от 25.11.2024 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Страхът от появата на заболявания и произтичащите от тях страдания е едно от най-естествените състояния в човешкия живот. В случаите в които този страх обаче, завладява мислите и започва да контролира живота на човека, това се превръща в страдание, което често е пагубно за личността.

Хипохондрията, или така наречената още „здравна тревожност” може да се определи, като патологичен страх свързан с появата на страдание или тежко физическо заболяване. В голяма степен последиците от нейното проявление икономически натоварват здравната система на дадената страна и нарушават социалното функциониране на личността.

От тази гледна точка дисертационният труд на Аница Карник Хугасиян-Хачмерян разглежда актуална и значима проблематика, а именно да се установят психологическите детерминанти на личността,

които повлияват проявите на хипохондричните преживявания в контекста на психосоматиката.

Дисертационният труд на Аница Карник Хугасиян-Хачмерян е в обем от 150 страници, като съдържанието е структурирано в увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Цитирани са 146 източника на кирилица и латиница и са посочени 3 приложения.

Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи. Източниците са използвани коректно с прецизно оформени позовавания.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на проверката на поставената изследователска хипотеза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В **увода** е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и практико-приложен аспект .

В първа глава **„Цел, задачи и хипотези на дисертационното изследване”** са дефинирани необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи.

Втора глава **„Теоретичен обзор и анализ на теориите за хипохондрия възникване и класификация”** е теоретична и включва осем параграфа. В първите три параграфа, са разгледани част от основните теоретични допускания свързани с проявите на хипохондричното разстройство и диагностичните му критерии съгласно DMS-IV и МКБ-10.

В следващите параграфи последователно и логически свързано са посочени и описани психологическите, екзистенциалните и физиологичните причини за развитието на хипохондрията, както и типологията на характеровите особености на човека и динамиката на протичане на болестта.

Трета глава **„Емпирично психологическо изследване за предпоставки за трансформация на тревожността в хипохондрия“** е посветена на методологията и методиката на емпиричното изследване. Прецизно са формулирани целта, задачите, предмета на изследването, формулирани са хипотезите и методите за анализ на данните. Извадката на изследваните лица включва 170 респондента, възрастово диференцирани в диапазона от 18 до 83 години с различни степени на образование.

За събиране на необходимата информация са използвани методите на анкетиране и въпросници въз основа на които е направен съответният анализ на получените резултати. Получените резултати са представени и графично, а анализите са въз основа на статистическа обработка осъществена с SPSS.

При представянето на резултатите от проведеното изследване в **четвърта глава** са анализирани взаимовръзките и влиянията на измерваните променливи.

Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това, са изведени изводи и са предложени възможности, за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване.

Изложението е написано логично, а докторантката демонстрира познаване на проблематиката и умения за логическа връзка между теоретичния подход и решаването на практическите въпроси.

В заключението е направено обобщение на получените резултати от дисертационното изследване. Посочените изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с конкретната проблематика.

III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът към дисертационния труд вярно и точно отразява дисертационния труд, а публикациите по него са достатъчни и включват съществени страни от работата на докторанта.

Авторското участие в получаването на **приносите** в дисертационния труд са адекватно отразени:

- Систематизирани са основни научни теории и изследователски перспективи разкриващи детерминантите на хипохондрията.
- Предложени са нови диагностични инструменти, които подпомагат диференцирането и анализа на хипохондричните състояния.
- Разкриването на психологическите детерминанти, свързани с хипохондричните преживявания на личността в контекста на психосоматиката, спомага за по-голямата осведоменост на обществото относно този вид страдание.
- Резултатите от проведеното емпирично изследване, запълват съществуващ дефицит по отношение на разработването на целенасочени терапевтични интервенции, които разкриват както психологическите, така и соматичните аспекти на хипохондрията.
- Доказана е необходимостта от интегриран подход при оценката и лечението на хипохондрията.
- Практико-приложната значимост на дисертацията се изразява в това, че резултатите от проведеното дисертационно изследване могат да се прилагат на практика от психолози и клиницисти.

По дисертационния труд има посочени три публикации, в които са представени съществени части от труда.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

По същностните страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. В хода на разработването на дисертационния труд и в качеството ми на рецензент, докторанта се постара добросъвестно да отрази направените бележки.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд на **Аница Карник Хугасиян-Хачмерян** има характер на самостоятелно научно изследване. С него авторът разкрива своите задълбочени теоретични познания и умения за провеждане и интерпретиране на емпирични изследвания. Дисертацията съдържа приноси както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект.

Въз основа на изложеното по-горе, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Аница Карник Хугасиян-Хачмерян по „Обща психология“ професионално направление 3.2. „Психология“.

гр. Варна
06.12.2024 г.

Рецензент:
(проф. д-р Ваня Христова)